

**GJØRES
SOSIALHJELPSBRUKERNE
SELVHJULPNE?**

FORVALTNINGSREVISJONSPROSJEKT 2006

INNHold

1. INNLEDNING	1
1.1 Målsetting og problemstillinger	1
1.2 Avgrensninger	1
1.3 Datainnsamling.....	2
2. ER SOSIALTJENESTEN ORGANISERT PÅ EN HENSIKTMESSIG MÅTE?	3
2.1 Vurderingskriterier	3
2.2 Funn/fakta.....	3
2.2.1 Er sektoren rasjonelt og effektiv organisert?.....	3
2.2.2 Er det tilfredsstillende bemanning?.....	4
2.2.3 Er det utarbeidet gode styringsdokumenter?	5
2.2.4 Benyttes brukerundersøkelsene til forbedringer?.....	6
2.3 Revisjonens vurdering.....	7
3. KARTLEGGES BRUKERNE I TILSTREKkelig GRAD?	9
3.1 Vurderingskriterier	9
3.2 Funn/fakta.....	9
3.2.1 Rutiner for kartlegging	9
3.2.2 Brukermedvirkning	11
3.3 Revisjonens vurdering.....	12
4. HAR TJENESTEN EFFEKTIVE VIRKEMIDLER?	13
4.1 Vurderingskriterier	13
4.2 Bruk av vilkår.....	13
4.2.1 Funn/fakta.....	13
4.3 Tiltak og prosjekter	15
4.3.1 Funn/fakta.....	15
4.4 Samarbeid med A-etat og trygd.....	17
4.4.1 Funn/fakta.....	17
4.5 Revisjonens vurdering.....	18
5. BLIR BRUKERNE SELVHJULPNE?	19
5.1 Vurderingskriterier	19
5.2 Funn/fakta.....	19
5.2.1 Blir flere brukere selvhjulpne i Bærum?	19
5.2.2 Blir flere selvhjulpne i andre kommuner?	21
5.3 Revisjonens vurdering.....	21
6. REVISJONENS KONKLUSJON OG ANBEFALINGER	22
6.1 Konklusjon	22
6.2 Anbefalinger.....	23

KILDER

VEDLEGG 1: HANDLINGSPROGRAM OG ÅRSRAPPORTER

VEDLEGG 2: OVERSIKT OVER TILTAK

VEDLEGG 3: RELEVANTE LOVBESTEMMELSER

1. INNLEDNING

Kontrollutvalget vedtok¹ at revisjonen skulle gjennomføre et prosjekt for å *vurdere om sosialhjelpen brukes til å gjøre mottakerne selvhjulpne.*

Lov om sosiale tjenester² gir kommunene ansvaret for å yte økonomisk sosialhjelp. Hovedformålet med sosialtjenestelovens bestemmelser om økonomisk bistand³ er at: *De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk bistand.* Det fremgår videre av loven⁴ at *Støtaden bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpne...*

Sosialhjelp er ment å være en subsidiær ytelse av kort varighet. Sosialhjelpen skal sikre de tilfeller folketrygden og eventuelle andre inntekter ikke dekker. I en rapport fra Sosial- og helsedirektoratet⁵ presiseres det at loven har et todelt formål: Inntektssikring og rehabilitering. Sosialhjelpen skal trygge økonomisk sikkerhet for den enkelte i en midlertidig periode og bidra til å gjøre den enkelte i stand til å klare seg selv.

I rådmannens resultatavtale for 2006 er følgende mål tatt inn: *ha iverksatt tiltak som setter flere i stand til å klare seg uten økonomisk sosialhjelp*⁶.

1.1 Målsetting og problemstillinger

Målsettingen med rapporten er å belyse hvorvidt sosialtjenesten bidrar til at brukerne gjøres selvhjulpne.

I Kontrollutvalgets mandat bes det om å få belyst om *kommunens sosialbistand er innrettet i forhold til å oppnå dette? Blir midlene brukt på best mulig måte med sikte på å oppnå økt selvstendighet? Fører dette til at færre klienter blir langtidsklienter? Utrede brukerne i tilstrekkelig grad? Stilles det vilkår for tildeling og følges i så fall vilkårene opp?*

Revisjonen velger å dele rapporten inn i følgende problemstillinger:

- Er sosialtjenesten organisert på en hensiktsmessig måte?
- Kartlegges brukerne i tilstrekkelig grad?
- Har tjenesten effektive virkemidler?
- Blir færre brukere langtidsbrukere?

1.2 Avgrensninger

I følge sosialtjenesten vurderes og rapporteres en klient som selvhjulpne når vedkommende ikke lenger mottar sosialhjelp. Revisjonen velger å legge denne forståelsen av begrepet selvhjulpne til grunn i rapporten.

---

¹ Møte 12.12.04 under sak 75/04 *Forvaltningsrevisjonsprosjekter 2005.*

² LOV-1991-12-13-81

³ § 5-1 første ledd

⁴ § 5-1 annet ledd

⁵ Utviklingstrekk i helse og sosialsektoren, Rapport 2006 Sosial- og helsedirektoratet.

⁶ Handlingsprogram 2006-2009.

Programområde Sosialtjeneste- og bolig omfatter Boligkontoret, arbeidssentre, Flyktingekontoret, Sosialrådgivertjenesten, Utekontakten og Sosialtjenesten. Rapporten omhandler kun sistnevnte tjenestested.

Sosialtjenesten er omfattende med mange ansatte, brukere og oppgaver. Revisjonen har valgt å fokusere på følgende prosesser i sosialtjenesten: Kartlegging av mottaker, bruk av vilkår, bruk av sanksjonsmuligheter samt en gjennomgang av tiltak og prosjekter.

Sosialtjenestens tre områdekontorer (Rykkinn, Bekkestua og Sandvika) er nylig samlokalisert. Tjenesten er i en prosess med planer om endringer i forlengelsen av samlokaliseringen. På lengre sikt vil NAV-reformen innebære en mer omfattende omstilling for Sosialtjenesten. Reformen har som et hovedmål at flere brukere skal tilbakeføres til arbeid eller aktiv virksomhet slik at færre har trygd eller sosialstønad som hovedkilde til forsørgelse. A-etat, trygdeetat og sosialtjeneste skal samles i hver kommune og gjøres lett tilgjengelig for brukerne⁷. I denne rapporten ser revisjonen på om dagens organisering bidrar til å få brukere selvhjulpne, men vi vurderer ikke fremtidig organisering av sosialtjenesten.

Sosialtjenesten har et omfattende tilbud på tiltak og prosjekter. En oversikt over samtlige tiltak er listet opp i vedlegg 2. I selve rapporten redegjøres det for enkelte tiltak/prosjekter/satsinger sosialtjenesten benytter seg av i arbeidet med å rehabilitere brukere. Revisjonen har valgt å fokusere på prosjekter rettet mot hovedgrupper av mottakere.

Fylkesmannen fører tilsyn⁸ med sosialtjenesten innenfor deler⁹ av ansvarsområdene, for eksempel ved tvangstiltak overfor psykisk utviklingshemmede. Fylkesmannen fører også tilsyn innenfor rusomsorg og innenfor heldøgns omsorgstjenester. Denne rapporten reviderer ikke områder som ligger under fylkesmannens tilsynsansvar.

1.3 Datainnsamling

Revisjonen har gått gjennom kommunens handlingsprogrammer og årsrapporter for årene 2001 – 2005. Vi har også gjennomgått sosialsektorens interne virksomhetsplaner, målekart og resultatavtaler i samme periode. I tillegg er aktuelle brukerundersøkelser gjennomgått. Sosialtjenesten utarbeider interne årsrapporter og halvårsrapporter, og revisjonen har gått igjennom disse for årene 2003 og frem til første halvår 2006.

Revisjonen har intervjuet 3 ledere og 9 saksbehandlere ved enhetene i sosialtjenesten. Saksbehandlerne er valgt tilfeldig.

Revisjonen har innhentet relevant materiale fra kommunens intranett og fra internett, og vi har fått informasjon fra Sosial- og helsedirektoratet og fra andre kommuner. Vi har også vurdert tilgjengelig statistikk og relevante tall fra KOSTRA¹⁰. I handlingsprogrammene sammenlignes Bærum med et utvalg storbykommuner. Av disse har Revisjonen funnet det spesielt interessant å sammenlikne Bærum med Sandnes og Asker. Revisjonen antar at de tre

---

⁷ Høringsbrev fra Arbeids- og sosialdepartementet, august 2005, side 4.

⁸ Sosialtjenesteloven § 2-6

⁹ Kommunens virksomhet etter sosialtjenesteloven kap 4, 4A, 6 og 7

¹⁰ Kommune stat rapportering

kommunene har en del fellestrekk som vil gjøre en sammenlikning relevant. De ligger i ytterkanten av en storby og de sosiale utfordringer antas å være sammenliknbare.

2. ER SOSIALTJENESTEN ORGANISERT PÅ EN HENSIKTMESSIG MÅTE?

2.1 Vurderingskriterier

I kommunelovens¹¹ formålsparagraf står det at loven skal legge til rette for *en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteressene...*¹²

Sosialtjenesteloven § 2-1 fastsetter kommunens ansvar for sosialtjenesten til at *kommunen er ansvarlig for å utføre de oppgaver etter loven som ikke er lagt til et statlig organ.* Loven stiller kommunene fritt i å organisere tjenestene.

Revisjonen velger følgende kriterium:

⇒ Organiseringen skal være rasjonell og effektiv.

2.2 Funn/fakta

2.2.1 Er sektoren rasjonelt og effektiv organisert?

Sosialtjenesten i Bærum var tidligere distriktslokalisert i Sandvika, Rykkinn og Bekkestua. Sosialtjenesten er nå fysisk samlet i felles lokaler i Kommunegården. De tre områdekontorene er opprettholdt, men man har felles ekspedisjon og merkantil enhet. Likeverdig tilbud er opprettholdt ved de tre områdekontorene. På sikt ser man for seg en videre samordning også av områdekontorene.

Hvert områdekontor er delt inn i følgende enheter:

- Mottaksenhet
- Oppfølgingsenhet
- Tiltaksgruppe

Mottaksenheten tar i mot nye klienter og kartlegger vedkommendes problemer og behov. De har ansvar for råd, veiledning og informasjon samt avklaringer for videre bistand.

Oppfølgingsenheten har ansvar for oppfølging av langtidsklientene. Brukere som har vært i systemet mer enn seks måneder overføres til Oppfølgingsenheten. Dette er personer med tynge problematikk som det er vanskeligere å få ut av systemet. I tillegg til å drive økonomisk saksbehandling og rettlede/veilede, skal enheten følge opp brukere med tanke på avklaring i forhold til trygderettigheter og i forhold til mulighet for å komme i arbeid. De har ansvar for tverrfaglig samarbeid (ansvarsgrupper) rundt oppfølging av brukere med sammensatte problemer som rus og psykiatri.

---

¹¹ LOV-1992-09-25-107

¹² § 1

Tiltaksgruppen bestilles av saksbehandlere i Mottaksenheten og Oppfølgingsenheten. Tiltaksgruppen fungerer som en ressurs/støttegruppe for Oppfølgingsenheten, men har også enkelte saker sammen med Mottaksenheten. Tiltaksgruppene har tett oppfølging av sosialhjelpsmottakere. Saksbehandler fra Mottaksenheten eller Oppfølging samarbeider med Tiltaksgruppen og er med på videre oppfølging av bruker. Tiltaksgruppene samarbeider med A-etat, som har ansvar for de fleste tiltak som benyttes, og følger opp alle enkeltbrukere som skal inn på det enkelte tiltak¹³. Til hver Tiltaksgruppe er det også knyttet miljøarbeiderstillinger som fungerer som en slags feltarbeider som hjelper brukerne med for eksempel boligsøking. De har også tett oppfølging av LAR klientene (se kapittel 4.3.1).

Saksbehandlerne jobber i hovedsak som generalister, men det er også enkelte fagstillinger knyttet til trygd, psykiatri, flyktninger/fremmedspråklige og individuell planer. Disse har i tillegg til vanlig saksbehandling ansvar for hvert sitt fagfelt og oppdaterer, bistår og gir veiledning innen sitt felt til hele områdekontoret.

2.2.2 Er det tilfredsstillende bemanning?

Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år viser at Bærum bruker mindre ressurser per innbygger enn sammenligningskommunene. *Dette har sammenheng med sosiale forhold – færre trenger bistand fra sosialtjenesten*¹⁴.

Tabell 2-1 Sosialtjenesten i Bærum kommune 2003 – 2005 utvikling i nøkkeltall fra KOSTRA			
	2003	2004	2005
Antall sosialhjelpsmottakere	2225	2242	2139
Årsverk i sosialtjenesten pr. 1000 innbygger	1.39	1.22	0,95

Tabellen 2-1 viser at det har vært en viss nedgang i antall brukere. Det har også vært en klar reduksjon i antall årsverk i sosialtjenesten i Bærum i forhold til antall innbyggere. Tabell 2-2 viser sammenligning av bemanningen i Bærum, Asker, Sandnes og de kommunene som rådmannen har brukt i handlingsprogram 2006-2009.

Tabell 2-2 Sammenligning av antall sosialhjelpsmottakere per årsverk i sosialtjenesten 2005 ¹⁵				
	Bærum	KOSTRA gruppe	Asker	Sandnes
Sosialhjelpsmottakere per årsverk i sosialtjenesten	21	24	24	24

Tabellen viser at Bærum har relativt få sosialhjelpsmottakere per årsverk. Av kommunene i Kostragruppen har Trondheim høyest antall sosialhjelpsmottakere per årsverk (30) og Bærum har færrest (21). Bærum har altså flere årsverk i sosialtjenesten enn noen av de andre i KOSTRA gruppen. I kommunens handlingsprogram står det: *Sammenliknet med andre*

¹³ Arbeidsnotat til styringsgruppa i NAV Bærum av Jan Skrede

¹⁴ Handlingsprogram 2005 – 2008, Rådmannens grunnlagsdokument, side 62.

¹⁵ Kostratall.

kommuner bruker Bærum mer ressurser både i form av penger og tid (årsverk) på hver sosialklient¹⁶.

Intervjuene i Sosialtjenesten viser at saksbehandlerne stort sett er fornøyd og at de synes de har tid til å gjøre jobben sin. Fra en av Oppfølgingsenhetene rapporteres det imidlertid tre år på rad at man har prioritert ned korrekt saksbehandling og tonet ned krav om dokumentasjon. De har prioritert ned oppfølging med tanke på å gjøre brukerne selvhjulpne i forhold til trygd og arbeid. Også samtaler og utarbeiding av individuelle planer er nedprioritert¹⁷. Alt dette på grunn en presset bemanningssituasjon. Enheten har vært preget av perioder med langtidssykefravær^{18 19 20}.

Leder for områdekontoret opplyser å ha sett på saken og vurdert innspillene. Hun mener de utfører oppgavene sine forsvarlig, de har gjort bruk av vikarer og Mottaksenheten har avlastet Oppfølgingsenheten ved å jobbe videre med enkelte brukere. Resultatrapporteringen på resultatmålene viser at enheten oppnår de vedtatte målene.

2.2.3 Er det utarbeidet gode styringsdokumenter?

Frem til 2002 ble det utarbeidet virksomhetsplaner i de tre områdekontorene. Resultatledelse ble innført i 2003, og det ble utarbeidet målekart og resultatavtaler. Samme år kom også målekart med resultater for sektoren inn i kommunens årsrapport²¹. Sosialtjenesten har i hele perioden utarbeidet interne årsrapporter.

Virksomhetsplanene er relativt like for 2000, 2001 og 2002. Det ble satt opp overordnede mål om bl.a. å ... *bidra til at den enkelte skal kunne ta ansvar for egen livssituasjon*. Det er også et mål... *at vi skal møte det mangfold av behov som den enkelte bruker representerer*. Som resultatmål oppgis bl.a. *Minst 55 langtidsbrukere av sosialhjelp skal hvert år bli selvhjulpne via individuelt tilpassede tiltak og 75 % av alle nye brukere skal gjøres uavhengige av sosialhjelp innen 6 mnd*. Planene inneholdt oversikt over tiltak samt oppgaver/handlinger, ansvarlige og frister.

Målekartene for sosialtjeneste og bolig er i all hovedsak likt det målekartet som gjelder for alle kommunens tjenestesteder og som står i Handlingsprogrammene. I målekartet for 2006 er det likevel gjort to tilpasninger. Under fokusområde "brukere" er det tatt inn et punkt om selvhjulpnehet. Det er satt opp ønsket prosent for nye brukere, langtidsbrukere og flyktninger.

Av resultatavtalene med de tre tjenestelederne for 2006, har en tjenesteleder tre punkt om tiltak for å sette flere brukere i stand til å klare seg selv. De øvrige resultatavtalene har ikke dette, men også for dem er tiltak og oppfølging nevnt. Flere av målene er felles for de tre tjenestelederne, andre synes å være fordelt mellom dem. Målene gjenspeiler målene i kommunens Handlingsprogram.

¹⁶ Handlingsprogram 2006 – 2009, Rådmannens grunnlagsdokument, side 34.

¹⁷ Årsrapport 2004/2005

¹⁸ Årsrapport 2003, sosialtjenesten Sandvika, Årsrapport fra Oppfølgingsenheten, side 5.

¹⁹ Årsrapport for perioden 01.01 – 31.12.04 fra Oppfølgingsenheten ved sosialtjenesten i Sandvika, side 12.

²⁰ Årsrapport Oppfølgingsenheten i Sandvika 2005, side 4.

²¹ Årsrapport 2003, side 26.

Årsrapportene rapporterer presist på de konkrete målsettingene. For eksempel på målet om at 75 % av alle nye brukere skal gjøres uavhengige av kommunal bistand innen 6 måneder, rapporteres det at målet er oppnådd og at Sandvika har 84,2 % selvhjulpne. Resultatene kommenteres også relativt grundig. Årsrapportene oppsummerer erfaringer og utfordringer for enheten. Blant annet nevnes utredning og oppfølging av politiske beslutninger.

I interne årsrapporter fra de ulike enhetene i sosialtjenesten, skiller Oppfølgingsenheten i Sandvika seg ut. Det formidles som nevnt i punkt 2.2.2 at ressursituasjonen er kritisk og at en i hovedsak kun har tid til å drive økonomisk saksbehandling og liten tid til oppfølgingsarbeid. Dette har vært formidlet av enheten i årsrapporter tre år på rad. Dette kommer også frem i intervjuene knyttet til denne rapporten. Årsrapportene for de øvrige enhetene i Sandvika eller de andre områdekontorene rapporterer ikke om tilsvarende mangler og intervjuene bekrefter dette. Oversikt over antall brukere i Oppfølgingsenheten i Sandvika viser en jevn stigning fra 301 i 2001 til 536 i 2005.

2.2.4 Benyttes brukerundersøkelsene til forbedringer?

I likhet med de øvrige tjenestestedene er det gjennomført brukerundersøkelser for sosialtjenesten. I kommunens årsrapport er det meldt resultater i forhold til målekartet under sosialtjeneste og bolig²². Her er to av de fire indikatorene knyttet til resultatet av brukerundersøkelsene. På intranett finner en resultatene fra brukerundersøkelsene for hvert av de tre områdekontorene. Resultatene viser gjennomsnittsskår for hver av de ulike påstandene brukerne er bedt om å evaluere. Resultatene som vises i Årsrapportene gjelder Sosialtjeneste og bolig. Brukerundersøkelsen for 2003 omfattet bare sosialkontorene, men for 2004 og 2005 er flere tjenestesteder tatt inn. De andre tjenestestedene har bedre ”skår” enn sosialkontorene og drar opp snittet.

Tabell 2-3 Måloppnåelse i brukerundersøkelsene for Sosialtjenesten			
	2003	2004	2005
Brukertilfredshet	4,3	4,6	4,2
Brukermedvirkning	4,4	4,6	4,2

Resultatene for sosialtjenesten viser bedring fra 2003 til 2004 og markert dårligere ”skår” i 2005 enn i 2004. Svarprosenten er god for både 2003 og 2004, men noe svak i 2005. Endringene er store sammenlignet med de øvrige områdene i kommunen. Brukerundersøkelsene kartlegger oppfatning av veiledningen, informasjonen, ventetider etc. og ikke oppfatninger om størrelsen på den økonomiske bistanden.

Verken kommunalsjef eller en av områdekontorlederne kan gi en full forklaring på endringene. Det pekes på samlokalisering av de tre områdekontorene i Sandvika. Dette påvirket bl.a. det tverrsektorielle samarbeidet og tilgjengeligheten. Dersom samlokaliseringen i Sandvika var årsaken, ville en forvente at resultatene for Sandvika ville skille seg positivt ut. Det gjør de ikke. Det er heller ikke lett å se noen sammenheng i hvilke forhold brukerne har evaluert dårligere.

²² Årsrapport 2003, side 26, Årsrapport 2004, side 25. Årsrapport 2005, side 26.

I 2005 var det i resultatavtalene fokus på forbedring i forhold til resultatene i bruker og medarbeiderundersøkelsene. Ingen av resultatavtalene²³ for 2006 inneholder mål knyttet til resultatene av brukerundersøkelsene.

2.3 Revisjonens vurdering

Revisjonen mener at Sosialsektoren i stor grad er organisert med tanke på å få brukerne selvhjulpne.

Revisjonen mener at Kostratallene viser at sosialtjenesten i Bærum til tross for reduksjonen i bemanningen er godt bemannet i forhold til antall brukere. Det er færre ansatte i forhold til antall brukere i sammenlignbare kommuner. Hovedinntrykket til revisjonen er at de fleste saksbehandlerne mener de har nok tid til å følge opp brukerne og iverksette nødvendige tiltak. Når det fremkommer at Oppfølgingsenheten i Sandvika ikke får nok tid til å arbeide med å få brukerne selvhjulpne, må dette etter revisjonens vurdering skyldes andre forhold enn den samlede bemanningen. Revisjonen ser at områdeleder har vært inne og vurdert situasjon og iverksatt tiltak.

Det er etter revisjonens vurdering utarbeidet gode styringsdokumenter i sektoren. Virksomhetsplanene hadde overordnede mål og konkrete resultatmål. Det er siden utarbeidet konkrete resultatavtaler og målekart, spesifisert for sektoren. Det blir også laget interne årsrapporter som evaluerer måloppnåelse og aktivitet. Det er god sammenheng mellom kommunens handlingsplaner og årsrapporter og sosialsektorens interne mål og rapporteringer. Målene fokuserer i stor grad på å gjøre brukerne selvhjulpne. At en av to tilpasninger i målekartet går på å gjøre brukerne selvhjulpne tyder på at dette har fokus i sosialtjenesten. At selvhjulpnehet er tatt inn som en av svært få tilpasninger av målekartet til sosialtjenesten, mener revisjonen også tyder på et fokus på dette i sektoren. Også resultatavtalene synes å fokusere på å få brukerne selvhjulpne. Revisjonen mener at målsettingen om å gjøre brukerne selvhjulpne blir fokusert i styringsdokumentene, og at det er gode styringsdokumenter i sektoren som burde kunne gjøre måloppnåelse mulig.

Revisjonen vil likevel fremheve at det blir rapportert om manglende kapasitet i oppfølgingsenheten i Sandvika og at dette går ut over arbeidet med å gjøre den enkelte bruker selvhjulpne. Dette har vært formidlet av enheten i de interne årsrapportene i tre år etter hverandre og det samme formidles i intervjuer i dag. I styringsdokumentene har revisjonen ikke sett at det er gjort grep for å rette på denne situasjonen. Dette kan etter revisjonens vurdering tyde på at rapporteringen ikke blir brukt fullt ut til forbedring av tjenesten.

Revisjonen har ikke funnet noen forklaring på nedgangen i resultatene fra brukerundersøkelsene for sosialkontorene. Revisjonen mener at det er vesentlig å søke årsakene til endringene. Sektoren bør søke etter sannsynlige forklaringer, for å kunne sette i verk mest mulig effektive tiltak for videre forbedring. Revisjonen kan likevel slå fast at resultatene fra bruker og medarbeiderundersøkelsene er fulgt opp bl.a. viser Resultatavtalene 2005 til resultatene. Det at det ikke er direkte omtalt i resultatavtalene i 2006, antar

---

²³ Det var ingen "Resultatavtaler" i 2006, det ble ivaretatt i et tillegg til målekartet – "Andre mål i målekartet".

revisjonen har sammenheng med et større fokus på konkrete tiltak – som igjen vil påvirke brukerevalueringen.

3. KARTLEGGES BRUKERNE I TILSTREKKELIG GRAD?

3.1 Vurderingskriterier

Behandling av søknad om sosialstønad er en lovpålagt oppgave. Sosialtjenesteloven kapittel 8 regulerer saksbehandlingen, og § 8-1 fastsetter at forvaltningsloven gjelder i sosialsaker. Sosialtjenesten har derfor utredningsplikt etter forvaltningsloven § 17, slik at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak fattes.

I kommunens sosialhåndbok²⁴ fremgår det at brukerens kvalifikasjoner, behov og problemer samt hvilke tiltak som kan tenkes å være relevante må utredes. For å nå sosialtjenestelovens intensjon om hjelp til selvhjelp, rehabilitering og kvalifisering, må sosialtjenesten utrede den enkeltes muligheter til å bli selvhjulpen gjennom jobb, trygd, bostøtte og andre muligheter. I sosialhåndboka legges det videre vekt på²⁵ at vedtatte regler for saksbehandling følges og at det brukes hensiktsmessige rutiner i arbeidet.

Sosialtjenesteloven § 8-4 pålegger sosialtjenesten en plikt til så langt det er mulig å samarbeide med brukeren når tjenestetilbudet skal utformes. Kravet om brukermedvirkning er fremhevet flere steder i kommunens sosialhåndbok, og det fremgår at mulighetene for å finne egnede tiltak – og at brukeren gjennomfører tiltak - er størst dersom vedkommende selv deltar i utformingen.

Revisjonen velger følgende kriterium:

⇒ Brukerne må kartlegges for å sikre at relevante tiltak iverksettes for å nå målet om selvhjulpenhet

3.2 Funn/fakta

3.2.1 Rutiner for kartlegging

Mottaksenheten tar imot førstegangsbrukere av sosialtjenesten. En vaktjeneste blant kuratorene søker en rask avklaring av brukerens situasjon. I mange tilfeller kan brukeren henvises til andre instanser, og vedkommende blir ikke registrert som bruker.

I de tilfellene brukeren registreres som søker, fortsetter kartleggingsprosessen. Den første kartlegging foretas på bakgrunn av søknad og innsendt dokumentasjon. Kartleggingen av brukerne skjer videre hovedsakelig gjennom samtale og skriftlig dokumentasjon. Det presiseres overfor brukeren at sosialhjelp er en subsidiær og kortvarig ytelse og hjelp til selvhjelp.

Under datainnsamlingen har revisjonen fått beskrevet viktigheten av å avklare brukerens økonomiske status og rydde bort problemer. I kartleggingsfasen prøver man alle muligheter for å øke brukerens inntekter og senke utgiftene. Det er for eksempel viktig å avklare klientens trygderettigheter. Sosialtjenesten jobber også aktivt for at klienter skal få bostøtte.

²⁴ Sosialhåndboka, kap.2, Vilkår

²⁵ Sosialhåndboka, kap. 3, Saksbehandling

Bostøtte er en statlig økonomisk støtteordning (Husbanken) til personer som opplever at husstanden har lave inntekter og høye bostøtte. Sosialtjenesten bistår klienter med å søke og opplever at flere blir selvhjulpne med statlig bostøtte.

I tillegg til kartlegging av økonomiske forhold, foretas en utredning av brukers eventuelle øvrige problemer. Brukere har ofte ventet lenge med å oppsøke sosialkontoret og mange er i en vanskelig livssituasjon også utover det rent økonomiske. En slik kartlegging kan være tidkrevende. I intervjuer har revisjonen fått opplyst at det ikke er uvanlig at brukere holder tilbake opplysninger for eksempel om rusproblemer eller psykiske problemer. En viktig del av kartleggingen er videre å finne ut hvilke ressurser brukeren har, for så å kunne vurdere relevante tiltak.

Hovedtyngden av kartleggingen skjer i Mottaksenhetene og målet er at kartlegging av brukerne skal være ferdig før bruker overføres til Oppfølgingsenheten.

Brukere som ikke er blitt selvhjulpne etter ca. seks måneder overføres til Oppfølgingsenheten som fortsetter arbeidet med å få dem selvhjulpne. Der Mottaksenheten tidlig ser behov for lang oppfølging, kan brukeren overføres til Oppfølgingsenheten tidligere. Et eksempel på dette kan være en uføretrygdet med behov for supplerende støtte fra sosialkontoret fordi trygdens satser ikke strekker til.

Personer som vender tilbake til sosialkontoret etter først å ha blitt skrevet ut av systemet som selvhjulpne, blir kartlagt på nytt i Mottaksenheten dersom det er gått mer enn et år siden vedkommende hadde kontakt med sosialkontoret sist.

I intervjuene er det fremhevet at det er viktig å sette av tilstrekkelig tid til kartlegging for å finne frem til mest mulig effektfulle tiltak for brukerne. Hvis kartleggingen ikke utføres grundig nok, kan brukere bli satt på tiltak uten god nok begrunnelse. Man kan da oppleve hyppigere tilbakefall.

God og tilstrekkelig kartlegging av brukerne oppgis som et hovedmål for Mottaksenhetens arbeid. Flere har uttalt at solid kartlegging er avgjørende for hvilke tjenester sosialtjenesten skal yte overfor brukeren og for hvor stor effekt tiltak har mht. å få brukeren selvhjulpne. For å oppnå målet om selvhjulpne, er gode kartleggingsrutiner svært avgjørende.

Når det gjelder førstehenvendelser og kartlegging av brukers økonomiske forhold, er det utarbeidet standardrutiner. Kartlegging utover rene økonomiske forhold vektlegges i stor grad, men fremgangsmåten er her mindre standardisert og avhenger mer av forholdene rundt brukeren.

Bærum kommune har utarbeidet en egen sosialhåndbok for sosialtjenesten. Håndboken fungerer som et oppslagsverk med regelhenvisninger, linker og forklaringer. I kapittelet om saksbehandling, står det listet opp flere sjekklister og kontrollrutiner for å sikre at alle relevante og nødvendige opplysninger om brukeren er mottatt og vurdert.

Sosialtjenesten har videre utarbeidet en tiltaksliste for kuratorer²⁶, der punkter som skal være avklart under en kartlegging er systematisert og listet opp.

Sosialtjenesten benytter seg av et elektronisk saksbehandlingsverktøy (ACOS) som er spisset mot sosialtjenesten. Under intervjuene uttrykkes generell tilfredshet med systemet, både blant saksbehandlere og ledere. Systemet gir god oversikt over saksgangen og over hvilken kartlegging som er utført i en sak. Etter hva revisjonen har fått opplyst, er sosialtjenesten også i gang med å implementere en egen kartleggingsfane, slik at systemet blir enda bedre egnet til kartlegging av brukere.

Når det gjelder oppfølging av brukere over tid avholdes det regelmessige møter i og på tvers av enhetene for å avklare faglige spørsmål, sikre lik praksis og diskutere vanskelige saker. Alle saker med langtidsbrukere gjennomgås i faste møter for å vurdere status og videre fremgangsmåte.

KIS (Kartlegging i Sosialtjenesten) er et verktøy utarbeidet i Sosial- og helsedirektoratet for kartlegging av brukerne av velferdstjenestene. Verktøyet er egnet til å avdekke brukeres egen arbeidsevne. De overordnede målsetningene for KIS er:

- At brukerne skal bli bedre i stand til å vurdere sin egen arbeidsevne
- Aktiv brukermedvirkning i kartleggingsforløpet
- Styrke relasjonsarbeidet mellom bruker og ansatt i sosialtjenesten
- Forbedre prioriteringen og formidlingen av innsatsområdet i sosialtjenesten
- Styrke samordning og koordinering av innsatsen overfor brukerne

Sosialtjenesten i Bærum har ikke implementert verktøyet som en standardrutine, men benytter det så langt det passer for å kartlegge brukeres arbeidsevne. Verktøyet åpner i stor grad for at brukeren selv er med i vurderingene, og ivaretar på den måten kravet til brukermedvirkning. KIS gir data som er viktig for mange langtidsbrukere og benyttes mest av Oppfølgingsenheten og Tiltaksenheten.

3.2.2 Brukermedvirkning

Som nevnt ovenfor er kravet om brukermedvirkning tatt inn i sosialtjenesteloven. Videre er det generelt stort fokus på viktigheten av brukernes medvirkning innen helse- og sosialsektoren slik det kommer til uttrykk i statlige føringer. I helse- og sosiallovgivningen er det flere steder hjemlet at brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester har rett til individuell plan. Hovedhensynene bak individuelle planer er å sikre samordning av tjenester og videre at brukeren skal medvirke og påvirke sin situasjon.

Overfor revisjonen er det fremhevet at sosialtjenestens mål om solid kartlegging også omfatter utredning av brukerens ressurser. Brukerens egen vurdering av sine muligheter er i datainnsamlingen trukket frem som en viktig del av kartleggingen.

Under intervjuene ble det uttalt gjentatte ganger at motivering av brukere er av stor betydning for å nå mål om selvhjulpenhet. Motivasjonsarbeid ble også fremhevet som en av de store utfordringene saksbehandlerne står overfor når det gjelder mange av

---

²⁶ Prosjekt: "Alle muligheter skal være prøvd"

langtidsbrukerne. Samtaler med- og samarbeid med bruker ble trukket frem som avgjørende for brukerens mulighet til å bli selvhjulpne.

Sosialtjenesten opplyser at det utarbeides individuell plan for enkelte av langtidsbrukerne. Overfor noen av brukerne tar sosialtjenesten selv initiativ til at brukeren får en individuell plan. I andre saker er det etablert en plan i andre instanser, og sosialtjenesten deltar i samarbeidet rundt brukeren. Intervjuene viser etter revisjonens syn at saksbehandlerne har noe ulik holdning til bruk av individuelle planer. Enkelte peker på at det er svært tidkrevende å ha koordineringsrollen for en bruker med individuell plan. Andre ser på individuell plan som et nyttig virkemiddel. Revisjonen er gjort kjent med at det er nedsatt et prosjekt internt i sosialtjenesten som skal vurdere hensiktsmessige arbeidsformer rundt individuelle planer.

Spørsmål om brukermedvirkning er belyst i brukerundersøkelser for sosialsektoren.

3.3 Revisjonens vurdering

Revisjonen har inntrykk av at kartleggingsarbeidet som utføres i sosialtjenesten gjennomgående er bra. I datainnsamlingen revisjonen har gjennomført fremgår det at kartleggingsprosessen er høyt prioritert for å oppnå målet om å få flest mulig brukere selvhjulpne.

Datagrunnlaget viser videre, slik revisjonen ser det, at det er gode rutiner for kartleggingsprosessene.

Når det gjelder brukernes medvirkning, viser revisjonens gjennomgang at sosialtjenesten både har forståelse for og fokus på viktigheten av brukermedvirkning. Sosialtjenestens rutiner trekker brukeren inn i kartleggingsprosessen og med i vurderingen av hvilke tiltak som kan ha best effekt.

4. HAR TJENESTEN EFFEKTIVE VIRKEMIDLER?

4.1 Vurderingskriterier

Sosialtjenesteloven § 5-3 åpner for at det kan stilles vilkår for stønaden.

Kommunens sosialhåndbok presiserer at bruk av vilkår er et inngrep i lovfestede rettigheter, og det stilles derfor krav om tett saklig sammenheng mellom vedtak og vilkår. Det bør være forholdsmessighet mellom den byrden som påføres i vilkår og det som kan oppnås²⁷.

Det er en klar forutsetning at vilkårene skal overholdes, men loven veileder ikke hvordan sosialtjenesten skal forholde seg dersom stønadsmottaker bryter vilkår. Det er likevel et klart utgangspunkt at stønad skal bortfalle helt eller delvis²⁸.

Sosialtjenesteloven pålegger sosialtjenesten å bidra til å løse sosiale problemer og gi råd og veiledning²⁹ som kan løse eller forebygge sosiale problemer. Sosialtjenesten har derfor blant annet et ansvar for å finne gode og relevante tiltak for å gjøre den enkelte i stand til å klare seg selv³⁰.

Revisjonen velger følgende kriterier:

- ⇒ Sosialtjenestens vilkår må være rimelige og de må følges opp
- ⇒ Sosialtjenesten skal bistå brukere til å bli rehabilitert

4.2 Bruk av vilkår

4.2.1 Funn/fakta

Vilkår gir sosialtjenesten mulighet til å føre kontroll med og stille krav til mottaker.

I intervjuene opplyses at det er vanlig praksis ved sosialtjenesten å sette vilkår når det fattes vedtak om økonomisk stønad. Samtlige saksbehandlere bruker vilkår i vedtakene sine. Det fremheves som viktig at brukerne ikke blir gående passive på sosialhjelp. Det synes også å være stor forståelse for lovens presisering om at det skal være en tett sammenheng mellom vedtak og vilkår, og at det bør være forholdsmessighet mellom den byrden som påføres i vilkår og det som kan oppnås.

Det påpekes i intervjuene at det er viktig å kartlegge brukerens situasjon før man setter vilkår. Best mulig kartlegging danner grunnlag for at vilkår som settes er rimelig og hensiktsmessige i forhold til brukerens situasjon og hjelpen som mottas. Som vist i rapportens kapittel 3, er revisjonens inntrykk at sosialtjenesten har gode kartleggingsprosesser.

---

²⁷ Sosialhåndboka, kap. 2. Vilkår

²⁸ Rundskriv 1-34/2001 5.3.7 Sosial og helsedepartementet.

²⁹ §§ 2-1, 3-1, 3-2 og 4-1

³⁰ Utviklingstrekk i helse og sosialsektoren, Rapport 2006 Sosial og helsedirektoratet.

Saksbehandlere, spesielt i Mottaksenhetene, uttaler at de er forsiktig med vilkår i starten, og utvider vilkårssettingen etter hvert som brukers situasjon avklares. I intervjuene uttaler saksbehandlere at de må vurdere brukeren og være realistiske i forhold til vilkår. Dette kan i noen tilfeller medføre en mild praksis med hensyn til vilkår overfor en bruker, mens man overfor andre er strengere med vilkårene. Flere nevner som eksempel unge brukere som anses å være arbeidsføre. Denne gruppen prioriteres mht. å få dem selvhjulpne. Det er fokus på å sette strenge vilkår til denne gruppen, og oppfyllelsen av vilkårene følges nøye opp.

I hovedsak settes det vilkår med krav til dokumentasjon om for eksempel økonomisk status, kvitteringer på regninger etc. Nedenfor følger eksempler på vilkår som i større grad kan relateres til arbeidet med å få brukerne selvhjulpne:

- å være tilmeldt A-etat
- å delta i kvalifiserings eller kompetansegivende arbeid
- å la seg vurdere av en yrkesveileder
- å møte til veiledningssamtaler
- å levere kopi av jobbsøknader
- å levere dokumentasjon på søkt trygd
- å levere dokumentasjon på søkt stipend /lån
- å levere fremmøteskjema i forbindelse med tiltak
- å registrere seg i et vikarbyrå
- å delta på norskundervisning

Det er vanlig at brukeren er inneforstått med at det settes vilkår, og at brukeren til en viss grad er med på prosessen. Noen saksbehandlere legger sterkere vekt på brukermedvirkning enn andre.

I en studie foretatt av Telemarksforskning³¹ dokumenteres at vilkår fungerer best jo mer enhetlig praksis sosialkontoret har. En enhetlig praksis sikrer også likebehandling av brukerne. Bærum kommunes sosialhåndbok inneholder en omfattende veiledning når det gjelder å sette vilkår. I tillegg viser datainnsamlingen at det avholdes regelmessige møter i enhetene og i avdelingene for å avklare faglige spørsmål for blant annet å sikre enhetlig praksis.

SANKSJONER

Det er en klar forutsetning at vilkårene skal overholdes, og utgangspunktet er at stønad faller helt eller delvis bort dersom vilkår brytes. Økonomiske sanksjoner er den viktigste mulighet sosialtjenesten har overfor mottaker ved manglende oppfylling av vilkår.

Intervjuer i sosialtjenesten viser at saksbehandlerne benytter seg av denne sanksjonsmuligheten. Det er også generell enighet om at dette er et effektivt virkemiddel. Saksbehandlere har erfaring med at når utbetaling settes på hold eller reduseres, oppfyller brukeren vilkårene.

---

³¹ Sosialtjenesten - Praksis ved bruk av økonomisk stønad og vilkår, Arbeidsrapport nr 3 2006
Telemarksforskning – Bø side 82.

Enkelte saksbehandlere peker på at det er en grense for hvor lenge en kan stoppe betaling. Spesielt gjelder det der brukeren har ansvar for barn. Utgifter til mat og husleie vil bli dekket uansett. Hvis brukeren mister sin bolig vil det være et tilbakeskritt i arbeidet med å gjøre vedkommende selvhjulpne. Det som da ofte gjøres er å fatte et vedtak om nødhjelp som utgjør halvparten av livsoppholdsstøtaden.

4.3 Tiltak og prosjekter

4.3.1 Funn/fakta

Datainnsamlingen viser at det hovedsakelig er god kapasitet på tiltak og at det ikke er ventetid. Det uttrykkes i noen av intervjuene at man til en viss grad føler seg presset til å sende brukeren på tiltak for å fylle ledige plasser, og saksbehandler er ikke alltid sikker på at det er det rette tiltaket for brukeren. I hovedsak gir de ansatte uttrykk for at de er fornøyd med de tiltak og virkemidler man har til rådighet. (En oppstilling av tiltak er tatt inn i vedlegg 2 til rapporten.)

For gruppen rus og psykiatri møter sosialtjenesten en del problemer i forhold til tiltak. Ved deltakelse i arbeidstreningstiltak vil det alltid være krav om rusfrihet eller at man har kommet så langt med bearbeiding av sitt rusmisbruk at det ikke er til hinder for deltakelse. Det forekommer ventetid for behandling innen rus og psykiatri. I intervjuer med saksbehandlere kommer det også frem at det kan ta litt tid før man klarer å kartlegge rusmisbruk. Brukeren prøver i det lengste å holde misbruket skjult, og det kan derfor drøye før man får satt inn målrettede tiltak. Dette stemmer overens med en undersøkelse foretatt av Riksrevisjonen hvor det ble avdekket sen kartlegging/identifisering av rusmiddelbruk³²:

Sosialtjenesten har et stort utvalg tiltak, prosjekter og samarbeidspartnere som kan trekkes inn i rehabiliteringsarbeid. (Se vedlegg 2) Viktigste samarbeidspartner er A-etat. Sosialtjenesten benytter seg hovedsakelig av A-etats tiltakspakke. Fra 2004 til 2005 er det en nedgang i utgifter til kommunale sysselsettingstiltak. Dette er en følge av innstramninger og at arbeidstrening i hovedsak anses for å være et statlig ansvar³³. Et samarbeid med A-etat og andre etater vil være viktig for å oppnå målsettingen om å gjøre flere selvhjulpne.

Nedenfor redegjør revisjonen for et utvalg av tiltak og prosjekter for å belyse omfanget:

UNGDOMSPROSJEKTET - LILLE NAV

Ungdomsprosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom A-etat og sosialtjenesten som ble startet opp høsten 2005. Målgruppen er unge ledige mellom 18-25 år. Bakgrunnen er en økning av denne gruppen. Sosialtjenesten hadde registrert en lav terskel for å oppsøke sosialkontoret og et manglende initiativ hos denne gruppen for å skaffe seg annen inntekt. Deltakerne i prosjektet defineres som relativt ressurssterke og synes ikke å ha store tilleggsproblemer. De trenger i hovedsak noen som stiller krav til dem samt veiledning i jobbsøkingen. Mottak registrerer dem og kobler Tiltaksgruppen inn for å få gruppen i aktivitet og ut av systemet. Prosjektet har som mål å gjøre klientene selvhjulpne innen tre måneder.

³² Riksrevisjonen Notat

³³ Handlingsprogram 2005-2008 side 64.

NY SJANSE

Ny sjanse er et kvalifiseringsprogram for innvandrere mellom 18 og 55 år med mer enn to års botid i Norge og som har vært avhengig av sosialhjelp over lengre tid. Tilskudd til Ny sjanse gis over statsbudsjettet, men utføres via kommunale prosjekter.

Prosjekter med fokus på kvinner er prioritert, fordi kvinner ofte i mindre grad enn menn har deltatt i norskundervisning og kompetansehevende kurs i regi av A-etat. Bærum er en av ti kommuner som er med i prosjektet.

Målet er at innvandrerkvinner skal komme i alminnelig jobb og helst bli helt økonomisk uavhengig. Det jobbes med hele familien og metoden som benyttes er tett oppfølging, bruk av individuell plan, styrke språknivå, helse, arbeidserfaring og andre relaterte tiltak. Deltakerne får betalt et fast beløp "kvalifiseringsstønad" i stedet for sosialhjelp. Prosjektet startet i 2005 og har foreløpig klart å få 3 personer over i ordinært arbeid³⁴.

DISPONERING

Sosialtjenesten kan inngå frivillig avtale om disponering av økonomi. Det kan avtales disponering av trygd, statlig bostøtte og lønn. Noen har delvis disponering, dvs. at kun en del av trygden styres av sosialtjenesten. Felles for de som har disponeringsavtale er at de har problemer med å forvalte sin inntekt. En disponeringsavtale vil være økonomisk rimeligere for kommunen da en unngår utbetaling av økonomisk stønad til for eksempel husleierestanser på et senere tidspunkt³⁵. Det kan også være tidsbesparende for sosialtjenesten og frigjøre tid til oppfølgingsarbeid. I en del saker ber klienten om disponering, men sosialtjenesten må også i en del saker sette som vilkår at klienten inngår disponeringsavtale.

I 2005 ble det etablert et disponeringsprosjekt der det ble opprettet bankkontoer i brukernes navn, men midlene ble disponert i prosjektet³⁶. I løpet av 2006 regner man med at ca. 75 brukere skal inn i prosjektet.

PSYKOLOGPROSJEKTET

Som et ledd i oppfølgingen av rådmannens mål om å: *Ha iverksatt tiltak som setter flere brukere i stand til å klare seg uten økonomisk sosialhjelp*, ble det nylig startet et prosjekt som skal styrke tiltaksarbeidet. Målgruppen er langtidsbrukere som har begrensninger i forhold til arbeidsmarkedet i form av negative psykologiske faktorer.

Sosialtjenesten mener at de ser en økning i klienter med psykiske lidelser. Det kan være et problem at klienten ikke erkjenner sine vanskeligheter og ikke vil la seg vurdere for behandling. Psykologprosjektet sikrer sosialtjenesten lettere tilgang til ekspertise.

Det er inngått avtale med en psykolog som ved samtaler med klientene skal forsøke å avklare problemer og bidra til å øke muligheter for arbeid. Psykologen skal også ved behov vurdere henvisning til spesialist, vurdere klientens arbeidsevne eller foreta annen adekvat utredning. På sikt skal målgruppen kunne nyttiggjøre seg arbeidsrettede tiltak.

---

³⁴ Halvårsrapport ny sjanse 2006

³⁵ Årsrapport 2003, sosialtjenesten Sandvika, Årsrapport fra oppfølgingsgruppen, side 7.

³⁶ Årsrapport Oppfølgingsgruppen i Sandvika 2005, side 5.

LAR PROSJEKTET

Rusmisbrukere tilbys et opplegg med legemiddelassistert behandling. Sosialtjenesten rapporterer at man ser resultater av dette prosjektet. Det har vært svært få dødsfall blant LAR-klientene, og de er mindre innblandet i kriminell virksomhet. Sosialtjenesten har registrert at brukerne klarer å håndtere boligene sine på en akseptabel måte og i større grad klarer å beholde den. Helsen til klientene er også vesentlig forbedret. Sosialtjenesten mener også at tilbudet gir håp til den enkelte bruker og gir dem sjansen til et verdig liv.

BÆRUMSBRUGSEN

For rusmiddelbrukere er det nå et lavterskeltilbud på trappene. Tilbudet blir kalt ”Bærumsbrugsen” og målgruppen er langtkomne rusmisbrukere som føler seg i stand til å påta seg reelt arbeid i en time/ dag for dag-perspektiv³⁷. Det stilles ikke krav til rusfrihet for deltakelse.

FOKUS MOT FREMTIDEN

Tiltaksplan mot fattigdom (St.meld. nr.6 (2002-2003))har som hovedmålsetning å få langtidsbrukere av sosialhjelp i arbeid og hindre nyrekruttering, med særlig vekt på ungdom³⁸. Et av hovedtiltakene i fattigdomsplanen er arbeidsmarkedstiltak for sosialhjelpsmottakere.

I Bærum har man kalt denne satsingen Fokus mot Fremtiden. 45 kommuner deltar i satsingen. Det er et samarbeid mellom A-etat og sosialtjenesten, og tiltak finansieres av statlige midler. Bærum er en av seks casekommunene i satsingen og har derfor også deltatt i evalueringen.³⁹

4.4 Samarbeid med A-etat og trygd

4.4.1 Funn/fakta

Tiltaksenhetene rapporterer at de har jevnlig møter med A-etat og tiltaksarrangører, og at det foregår en løpende evaluering av tiltakstilbudet. Det er A-etat som legger tiltak ut på anbud og velger tiltaksarrangør. Sosialtjenesten uttrykker at de likevel har en viss innflytelse på utformingen av tiltakene. Generelt virker det som sosialtjenesten er fornøyd med samarbeidet med A-etat.

Med Fokus for Fremtiden satsingen uttrykker sosialtjenesten at de har fått mer innvirkning på inntak til disse tiltakene. Tidligere måtte sosialtjenesten konkurrere med attføringskandidater og andre kandidater som A-etat hadde, og sosialklienten vant ikke alltid frem i konkurransen. Med denne satsingen har A-etat og sosialtjenesten fått et større lokalt spillerom til å fordele oppgavene seg imellom. Det generelle inntrykk er nå at A-etat aksepterer grupper som tidligere er blitt avvist som ikke ”reelle arbeidssøkere”. Dette er mulig fordi sosialtjenesten stiller opp med nødvendig støtte og oppfølging⁴⁰. Foreløpig

³⁷ Prosjektbeskrivelse: Bærumsdagsen

³⁸ Evaluering. Av arbeidsmarkedssatsingen for sosialhjelpsmottakere. Delrapport 2, Arbeidsforskningsinstituttets notat serie; 2005:1

³⁹ Årsrapport 2004 Rykkin s 8

⁴⁰ Evaluering av arbeidsmarkedssatsingen for sosialhjelpsmottakere. Delrapport 2 AFI Notatserie;2005:1

resultat av evaluering av Fokus mot Fremtiden er at motsetningen mellom A-etat og sosialtjenesten er blitt dempet. Man er blitt mindre opptatt av de ulike budsjettene. Trygdekontoret savnes i denne satsingen. En del av deltakerne klarer seg dårlig og trygd hadde vært mer realistisk enn tiltakssatsing.

Det kommer frem under intervjuene at sosialtjenestens samarbeid med trygd generelt inneholder en del utfordringer, og de to tjenestene opererer ut fra forskjellige regelsett. Trygd har tradisjonelt hatt fokus på diagnostikk og er regelorientert. I en intern årsrapport⁴¹ uttrykkes frustrasjon over rigid regeltolkning: *Det er et paradoks og en utfordring av vi har meget høye tall på helseproblemer samtidig som vi har færre som blir selvhjulpne på trygd. Vi opplever at trygdekontoret stadig strammer grepet om trygdeytelser for våre klienter med rus og sosial problematikk.* Sosialtjenesten er mer skjønnsbasert og opererer med andre arbeidsmetoder.

4.5 Revisjonens vurdering

Som vist i kapittel 3, er grundig kartlegging, motiveringsarbeid og brukermedvirkning viktig i sosialtjenestens arbeid med å få brukere selvhjulpne. I tillegg er bruk av vilkår og arbeid for rehabilitering viktige virkemidler. Revisjonens hovedinntrykk er at sosialtjenesten bruker virkemidlene aktivt.

Når det gjelder bruk av vilkår synes sosialtjenestens praksis å være i tråd med lovens intensjon. Revisjonens hovedinntrykk når det gjelder overholdelse av vilkår og mulighet til å sanksjonere er at saksbehandlerne ikke har store problemene med brukere som bryter avtaler og lar være å oppfylle vilkår. Revisjonens inntrykk er at det vektlegges å følge opp vilkår.

Ut fra den datainnsamling revisjonen har foretatt, er det vanskelig å uttale seg om i hvilken grad sosialtjenesten faktisk har en tilstrekkelig enhetlig praksis ved vilkårssetting. Revisjonen har imidlertid inntrykk av at det er etablert bra rutiner for å fremme en enhetlig praksis.

Sosialtjenesten skal bistå brukere å bli rehabilitert. Revisjonens vurdering er at Sosialtjenesten har et rikt utvalg av tiltak og prosjekter som brukes aktivt i arbeidet med å rehabilitere brukerne. Det er igangsatt nye prosjekter og det utvikles nye arbeidsmetoder rettet mot utvalgte grupper. Revisjonen vil her trekke frem prosjektet som retter seg mot flyktninger/innvandrere som nå utgjør en betydelig andel av langtidsklientene. I ungdomsprosjektet jobber sosialtjenesten aktivt for å forebygge at nye grupper blir sosialhjelpsmottakere. Revisjonens hovedinntrykk er at sosialkontoret samarbeider godt med eksterne aktører, og at utviklingen mot NAV har videreutviklet samarbeidet med A-etat og også vil bidra til et bedre samarbeid med trygd.

---

⁴¹ Årsrapport 2003, sosialtjenesten Sandvika, Årsrapport fra oppfølgingsgruppen, side 9.

5. BLIR BRUKERNE SELVHJULPNE?

5.1 Vurderingskriterier

Det fremgår av sosialtjenesteloven⁴² at *Stønaden bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpne...*

I handlingsprogrammet for 2006 -2009 står det at det er viktig å finne frem til tiltak og iverksette tiltak som setter brukerne i stand til å klare seg uten økonomisk sosialhjelp⁴³.

Rådmannen foreslo og fikk vedtatt følgende mål i sin resultatavtale for 2006: *Ha iverksatt tiltak som setter flere brukere i stand til å klare seg uten økonomisk sosialhjelp*⁴⁴.

Revisjonen velger følgende kriterium:

⇒ Flere brukerne skal bli selvhjulpne enn tidligere

5.2 Funn/fakta

5.2.1 Blir flere brukere selvhjulpne i Bærum?

På basis av handlingsprogram, virksomhetsplaner, årsmeldinger og målekart i perioden kan vi sette sammen følgende oversikt over utviklingen i mål og måloppnåelse⁴⁵.

Tabell 5-1 Mål og måloppnåelse selvhjulpne 2001 – 2005						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Antall langtidsbrukere som blir selvhjulpne: Mål	15 %	165	25 %			25 %
Resultat	37 %	Nådd	26 %	27 %	33 %	
Nye brukere som blir uavhengige Mål:	75 %	75 %	75 %			75 %
Resultat:	73 %	Nådd	79 %	80 %	80 %	

Tabellen viser at det jevnt over har vært en stabil bedring i resultatene i perioden. Det rapporteres altså at stadig flere langtidsbrukere og nye brukere blir selvhjulpne/ uavhengige. Målet for nye brukere som skal bli selvhjulpne har vært stabilt på 75 %. Nedenfor følger resultatene for nye brukere fordelt på Mottaksenhetene i de tre områdekontorene:

Tabell 5-2 Hvor mange korttidsbrukere som er blitt selvhjulpne - områdekontorene

⁴² § 5-1 første ledd

⁴³ Handlingsprogrammet 2006-2009 side 34.

⁴⁴ Handlingsprogram 2006 – 2009, Rådmannens grunnlagsdokument, side 34

⁴⁵ Registrering av økt selvhjulpne baserer seg på gjennomgang av brukerregistre for å finne antall brukere med avsluttet sak/reduert hjelpebehov. Sosialtjenesten har skilt registreringen mellom korttidsmottakere og langtidsmottakere.

	2003	2004	2005
Rykkinn	77 %	74 %	72 %
Sandvika	84 %	82 %	82 %
Bekkestua	77 %	84 %	76 %

Rykkinn har ligget litt under målsetting de to siste årene. Dette forklares med at de har hatt en del belastninger i forbindelse med bemanningssituasjonen, og at dette har innvirket på resultatet. Vi ser også at de øvrige Mottaksenhetene har ligget over sine målsettinger.

Målet for antall selvhjulpne langtidsbrukere ble satt opp i 2003 fra 15 til 25 %. Nedenfor ser vi hvor mange langtidsbrukere som er blitt selvhjulpne i løpet av de siste tre årene ved de forskjellige områdekontorene:

Tabell 5-3 Hvor mange langtidsbrukere er blitt selvhjulpne – områdekontorene			
	2003	2004	2005
Rykkinn	25 %	27 %	36 %
Sandvika	24 %	34 %	30 %
Bekkestua	30 %	31 %	33 %

Tallene viser at alle kontorene har oppnådd målet alle tre årene, med ett unntak i 2003. Nøkkeltall fra Kostra⁴⁶ kan vise effekten på klientmassen:

Tabell 5-4 Sosialtjenesten i Bærum kommune 2002 – 2005 utvikling i nøkkeltall fra Kostra				
	2002	2003	2004	2005
Andel sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere 20-66 år	3,7	3,7	3,6	3,4
Gjennomsnittlig stønadslengde(måneder)	5.4	5,5	5.5	5.5

Tabellen viser at andel sosialhjelpsmottakere i Bærum har sunket. Utviklingen for gjennomsnittlig stønadslengde har vært relativt stabil. Gode økonomiske tider bidrar til at det er lettere å få flere brukere i jobb og tall over arbeidsledige viser en nedgang i ledigheten. En større andel av de som oppsøker sosialkontorene er brukere med tyngre problematikk opplyses det i intervjuene. Kostra tallene viser også at andelen sosialhjelpsmottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde har økt betydelig fra 2004 til 2005. Bedre økonomiske tider vil påvirke gjennomsnittlig stønadslengde. Dette kan medføre at færre blir registrert som brukere og høyere andel langtidsbrukere vil derfor gi lenger gjennomsnittlig stønadslengde. Bedre økonomiske tider kan også medføre at flere av de som blir registrert, raskere blir selvhjulpne, og dette vil gi kortere gjennomsnittlig stønadslengde.

⁴⁶ Kommune stat rapportering

5.2.2 *Blir flere selvhjulpne i andre kommuner?*

I handlingsprogrammene blir Bærum sammenlignet med et snitt av de største kommunene i landet pluss Asker⁴⁷. Revisjonen antar at Asker og Sandnes i likhet med Bærum ikke har de samme storbyproblemene som de øvrige, og vi ser derfor spesielt på disse to kommunene.

Tabell 5-5 Sammenligning av utgifter Bærum, Asker, Sandnes og KOSTRA gruppe 2005				
	Bærum	KOSTRA gruppe	Asker	Sandnes
Andel sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere 20-66 år	3,6	5,0	3,2	3,3
Gjennomsnittlig stønadslengde(måned)	5,5	5,3	5,0	5,3

Andel sosialhjelpsmottakere i forhold til innbyggere 20-66 år, viser at Bærum har lav andel brukere i forhold KOSTRA gruppen, men Bærum har litt høyere andel enn Asker og Sandnes som i likhet med Bærum har lite storbyproblemer. Tallene for gjennomsnittlig stønadslengde viser at Bærum ligger høyere enn sammenligningskommunene samlet og høyere enn Asker og Sandnes. I gjennomsnitt er altså brukerne lenger på sosialhjelp i Bærum enn i de øvrige kommunene.

5.3 Revisjonens vurdering

Sosialtjenesten har klare mål om å gjøre brukerne selvhjulpne. De konkrete resultatmålene for å gjøre brukerne selvhjulpne rapporteres å ha vært nådd med til dels god margin de siste fem årene, både for sektoren samlet og for de enkelte enhetene. Resultatmålene har ikke blitt endret siden 2003.

Nedgang i det totale antall sosialhjelpsbrukere de siste årene bør etter revisjonens vurdering gi sosialtjenesten en mulighet til å sette inn flere ressurser mot den tunge gruppen og jobbe mer aktivt for å få disse selvhjulpne.

Kostratallene viser at gjennomsnittlig stønadslengde har vært relativt stabil og stønadslengden er høyere enn i Asker og Sandnes. I gjennomsnitt er altså brukerne lenger på sosialhjelp i Bærum enn i de øvrige kommunene. Revisjonen mener at dette tyder på at det er rom for å gjøre flere brukere selvhjulpne i Bærum. Revisjonen mener at det bør settes høyere målsettinger for arbeidet med å gjøre brukerne selvhjulpne.

I intervjuene gis klart uttrykk for at brukerne i dag er tyngre med mer sammensatte behov enn tidligere. Kostratallene kan tyde på at dette stemmer, og en viktig utfordring fremover vil etter revisjonens vurdering være å få flere langtidsbrukere selvhjulpne.

⁴⁷ Bærum, Fredrikstad, Asker, Drammen, Kristiansand, Sandnes, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø.

6. REVISJONENS KONKLUSJON OG ANBEFALINGER

6.1 Konklusjon

Revisjonen mener at sosialtjenesten har fokus på målet om at brukerne skal bli selvhjulpne. Organiseringen, arbeidet og rutinene er i all hovedsak rettet inn mot dette målet. Sosialtjenesten har flere virkemidler for å bidra til at brukerne blir selvhjulpne. Ved siden av kartlegging av brukerens økonomi, livssituasjon og ressurser, er brukermedvirkning og motivasjon viktig i arbeidet. I tillegg er god oppfølging av langtidsbrukere vesentlig for å nå mål om rehabilitering. Revisjonens hovedinntrykk er at sosialtjenesten i Bærum bruker virkemidlene aktivt.

Når det gjelder organisering av tjenesten, er revisjonen av den oppfatning at den i stor grad er tilpasset målet om å få brukerne selvhjulpne.

Revisjonen mener at sosialtjenesten i Bærum er godt bemannet i forhold til antall brukere. Det er færre ansatte i forhold til antall brukere i andre kommuner. De fleste saksbehandlerne mener de har nok tid til å følge opp brukerne og iverksette nødvendige tiltak. Når det fremkommer at Oppfølgingsenheten i Sandvika ikke får nok tid til å arbeide med å få brukere selvhjulpne, må dette etter revisjonens vurdering skyldes andre forhold enn tjenestens samlede bemanning.

Det er etter revisjonens syn utarbeidet gode styringsdokumenter i sektoren. Målene i styringsdokumentene fokuserer i stor grad på å gjøre brukerne selvhjulpne. Revisjonen har ikke funnet noen forklaring på nedgangen i resultatene fra brukerundersøkelsene for sosialkontorene. Revisjonen mener at det er viktig å søke årsakene til endringene. Sektoren bør søke etter sannsynlige forklaringer, for å kunne sette i verk effektive tiltak for videre forbedring. Resultatene fra bruker og medarbeiderundersøkelsene er, slik revisjonen ser det, likevel fulgt opp i resultatavtaler/ målekart.

Det er flere ganger rapportert om manglende kapasitet i Oppfølgingsenheten i Sandvika. I styringsdokumentene er det ikke rapportert at det er tatt grep for å utbedre situasjonen, noe som kan tyde på at intern rapportering ikke blir brukt fullt ut til forbedring av tjenesten. Revisjonen ser at områdeleder har vært inne og vurdert situasjon og iverksatt tiltak. Kommunalsjefen bekrefter at det er iverksatt tiltak samt at den pågående omorganiseringen vil medføre jevnere arbeidsbelastning. Denne enheten har nådd de vedtatte mål i hele perioden.

Revisjonen har sett at gjennomsnittlig stønadslengde har vært relativt stabil. Stønadslengden i Bærum er imidlertid høyere enn i sammenlikningskommunene Asker og Sandnes, som i likhet med Bærum ikke har de samme storbyproblemene som de øvrige storkommunene Bærum sammenlignes med. Dette kan tyde på at det er rom for å gjøre flere brukere selvhjulpne i Bærum. De konkrete resultatmålene rapporteres å ha blitt nådd de siste fem årene. Dette gjelder sektoren samlet og for de enkelte enhetene. Revisjonen mener på denne bakgrunn at det kan settes høyere målsettinger for arbeidet med å gjøre brukerne selvhjulpne.

I intervjuene gis klart uttrykk for at brukerne i dag er tyngre med mer sammensatte behov enn tidligere. Kostratallene kan tyde på at dette stemmer og en viktig utfordring fremover vil etter revisjonens vurdering være å få flere langtidsbrukere selvhjulpne.

Revisjonens har inntrykk av at kartleggingsarbeidet som utføres i sosialtjenesten gjennomgående er bra. Kartleggingsprosessen er høyt prioritert for å nå målet om å få flest mulig brukere selvhjulpne. Etter revisjonens syn er det også etablert gode rutiner for kartleggingsprosessene, og brukerne trekkes i stor grad inn i prosessen.

Sosialtjenesten benytter vilkår i vedtakene, og revisjonens inntrykk er at det vektlegges å følge opp vilkår. Det er et rikt tilbud om tiltak, og sosialtjenesten utvikler nye prosjekter og arbeidsmetoder rettet mot utvalgte grupper. Revisjonen mener at sosialtjenesten er aktiv med å bistå brukerne i å bli rehabilitert.

6.2 Anbefalinger

1. Sosialektoren bør vurdere å sette høyere resultatmål for arbeidet med å gjøre brukerne selvhjulpne.
2. Sosialektoren bør vurdere å fokusere sterkere på å få flere langtidsbrukere selvhjulpne.

KILDER

Sosialtjenesteloven

Forvaltningsloven

Sosialhåndboka, Bærum kommune

Handlingsprogram 2005-2008, Bærum kommune.

Handlingsplanen 2006-2009, Bærum kommune.

Høringsbrev august 2005 Arbeids- og sosialdepartementet.

Resultatavtale 2006, Tjenesteleder Sandvika sosialtjeneste.

Resultatavtale 2006, Tjenesteleder Bekkestua sosialtjeneste.

Resultatavtale 2006, Tjenesteleder Rykkinn sosialtjeneste.

Rundskriv1-34/2001 5.1.1.2

Rundskriv 1-43/2001 Sosial og Helsedepartementet

Sosial og helsedirektoratet: *Evaluering av arbeid med implementering av et nasjonalt kartleggingsverktøy KIS* juni 2006

St.prp. nr. 46 (2004-2005) forslag til en ny arbeids- og velferdsforvaltning.

Virksomhetsplan for sosialtjenesten 2000, Sandvika.

Virksomhetsplan for sosialtjenesten 2001, Sandvika.

Virksomhetsplan for sosialtjenesten 2002, Sandvika.

Årsmelding 2003, Bærum kommune.

Årsmelding 2004, Bærum kommune.

Årsmelding 2005, Bærum kommune.

Årsrapport 2003 - 2005, Sosialtjenesten Sandvika.,

Årsrapport 2003 - 2005, Mottaksenheten i Sandvika

Halvårsrapport 2006, Mottaksenheten i Sandvika

Årsrapport 2003 - 2005, Tiltaksgruppen i Sandvika

Halvårsrapport 2006, Tiltaksgruppen i Sandvika

Årsrapport 2003 - 2005, Oppfølgingsenheten i Sandvika

Halvårsrapport 2006, Oppfølgingsenheten i Sandvika

Årsrapport 2003 - 2005, Mottaksenheten i Rykkinn

Årsrapport 2003 - 2005, Oppfølgingsenheten i Rykkinn

Årsrapport 2003 - 2005, Tiltaksgruppen i Rykkinn

Halvårsrapport 2006 Tiltaksgruppen i Rykkinn

Rapport 2003 – 2005 Sosialtjenesten i Bekkestua

Halvårsrapport 2006 Sosialtjenesten i Bekkestua

Årsrapport 2005 ”Ny sjanse” Lønnet kvalifisering etter modell av introduksjonsordningen

Halvårsrapport 2006 ”Ny sjanse” Lønnet kvalifisering etter modell av introduksjonsordningen

Evalueringsrapport av samarbeidsprosjekt mellom Sosialtjenesten og A-etat: Ungdomsprosjektet.. Arbeid med unge ledige mellom 18-25 år 2005-2006

Prosjektbeskrivelse: *Bærumsbrugsen. Lavterskel arbeidstilbud for rusavhengige personer*

Kontrollutvalget møte 12.12.04 under sak 75/04 *Forvaltningsrevisjonsprosjekter 2005*

Rapport fra Helse og Sosialdirektoratet 2006: *Utviklingstrekk i Helse og sosialsektoren*

Arbeidsforskningsinstituttet notatserie; 2005:1. *Evaluering av arbeidsmarkedssatsingen for sosialhjelpsmottakere*, Delrapport 2

Riksrevisjonen Dokument nr.3:12 *Riksrevisjonens undersøkelse av styring og oppfølging av tiltak for rusmiddelmissbrukere.*

Arbeidsrapport nr.3 2006 *Sosialtjenesten – Praksis ved bruk av økonomisk stønad og vilkår* Telemarksforskning-Bø

Arbeidsnotat til styringsgruppen i NAV Bærum: *Hvilke sosiale tjenester bør organiseres innen den lokale NAV forvaltningen i Bærum* av Jan Skrede

Sosial og helsedirektoratet: *Evaluering av arbeid med implementering av et nasjonalt kartleggingsverktøy KIS* juni 2006

TABELLOVERSIKT

Tabell 2-1 Sosialtjenesten i Bærum kommune 2003 – 2005 utvikling i nøkkeltall fra KOSTRA 2004	4
Tabell 2-2 Sammenligning av antall sosialhjelpsmottakere per årsverk i sosialtjenesten 2005	4
Tabell 2-3 Måloppnåelse i brukerundersøkelsene for Sosialtjenesten	6
Tabell 5-1 Mål og måloppnåelse selvhjulpne 2001 – 2005.....	19
Tabell 5-2 Hvor mange korttidsbrukere som er blitt selvhjulpne - områdekontorene	19
Tabell 5-3 Hvor mange langtidsklienter som er blitt selvhjulpne – områdekontorene	20
Tabell 5-4 Sosialtjenesten i Bærum kommune 2002 – 2005 utvikling i nøkkeltall fra Kostra	20
Tabell 5-5 Sammenligning av utgifter Bærum, Asker, Sandnes og KOSTRA gruppe 2005.	21

VEDLEGG 1 HANDLINGSPROGRAM OG ÅRSRAPPORTER

Handlingsprogram 2003

Innsatsen mot innvandrere som har lang botid i Norge og som fortsatt er avhengig av økonomisk sosialhjelp skal styrkes⁴⁸.

Kravet om mer effektiv drift fører til at terskelen for å yte ikke lovpålagt sosialhjelp er hevet. I motsetning til nødvendig hjelp til livsopphold er dette hjelp til å overvinne en vanskelig livssituasjon. Den praktiseres strengt i Bærum, men kan strammes ytterligere inn⁴⁹.

For ytterligere effektivisering av sosialhjelpstilbudet foreslår rådmannen at 3 brukergrupper prioriteres med spesiell oppfølging: Det gjelder Rusavhengige som legges inn til institusjonsbehandling. Målet er å få flere behandlet med samme ressursinnsats. I tillegg gis et utvalg lengtidsklienter av økonomisk stønad tettere oppfølging for å søke å fremskynde selvhjulpenhet. Den siste gruppen er nye stønadsmottakere på vei inn i langvarig økonomisk stønad. Deres mulighet til økt selvhjulpenhet kartlegges spesielt grundig⁵⁰.

Innføring av nytt elektronisk saksbehandlingssystem forberedes i eget prosjekt. Nytt system skal gi tidsbruksbesparelse som igjen gir kortere saksbehandlingstid og økt "Ansikt til ansikt" – tid. Rådmannen anslår en effektiviseringsgevinst fra og med høsten 2004 (med årseffekt ca kr. 1,6 mill). Dagens system er teknisk foreldet og ikke oppgradert⁵¹.

Handlingsprogram 2004

Samlokalisering av områdekontorene skal vurderes⁵².

Handlingsprogram 2005

Fokus på å skille ut de statlige oppgaver fra kjernevirksomheten betyr bl.a. reduksjon i antall kommunale sysselsettingsplasser.

Netto driftsutgifter til sosialtjenesten pr. innbygger 20-66 år. Tallene viser at Bærum bruker mindre ressurser pr innbygger 20 – 66 år enn sammenligningskommunene. Dette har sammenheng med sosiale forhold – færre trenger bistand fra sosialtjenesten⁵³.

Andre nøkkeltall bl.a.: andel sosialhjelpsmottarere, brutto driftsutgifter, gjennomsnittlig utbetaling, gjennomsnittlig stønadslengde.

Handlingsprogram 2006

I innledningen:

De sosiale tjenestene vil også stå i fokus for utviklingsarbeidet i handlingsprogramperioden. Ny arbeids- og velferdsforvaltning, i partnerskap mellom kommunen og statlige etater, vil gi brukerne et bedre tilbud og effektivisere tjenesteytingen. Et sentralt velferds mål vil være å gjøre flere brukere uavhengige av økonomisk sosialhjelp⁵⁴.

⁴⁸ Handlingsprogram 2003 – 2006, Rådmannens grunnlagsdokument, side 64.

⁴⁹ Handlingsprogram 2003 – 2006, Rådmannens grunnlagsdokument, side 64.

⁵⁰ Handlingsprogram 2003 – 2006, Rådmannens grunnlagsdokument, side 64.

⁵¹ Handlingsprogram 2003 – 2006, Rådmannens grunnlagsdokument, side 65.

⁵² Handlingsprogram 2004 – 2007, Rådmannens grunnlagsdokument, side 26.

⁵³ Handlingsprogram 2005 – 2008, Rådmannens grunnlagsdokument, side 62.

⁵⁴ Handlingsprogram 2006 – 2009, Rådmannens grunnlagsdokument, side 1.

Resultatmål for 2006 fastsettes i samsvar med rådmannens forslag til gjennomgående målekart samt følgende tilleggsmål⁵⁵:

- 5) Økonomisk sosialhjelp.
Ha iverksatt tiltak som setter flere brukere i stand til å klare seg uten økonomisk sosialhjelp.
- 6) Ny arbeids- og velferdsforvaltning.
Ha inngått partnerskapsavtale med den nyetablerte arbeids- og velferdsetaten, med sikte på effektivisering og bedring av tilbudet til brukerne gjennom felles velferdskontor.

Vedtatte tiltak i handlingsprogram 2004 – 2007 og 2005 – 2008 er i rute. Det legges opp til økt ressursbruk til sosialhjelp⁵⁶.

Etterspørselen etter sosial- og boligjenester er økende, både når det gjelder antall klienter og hvor langvarig bistand den enkelte har behov for. I tillegg gir økte bolig- og strømutfgifter og utgifter til livsopphold, behov for større utbetalinger. Rådmannen har på denne bakgrunn foreslått å øke rammen med 16 mill kr. Foreløpige tall viser imidlertid at behovet under ellers uendrede forutsetninger vil øke mer enn dette i årene fremover⁵⁷.

Sammenliknet med andre kommuner bruker Bærum mer ressurser både i form av penger og tid (årsverk) på hver sosialklient. Når det gjelder stønad til livsopphold ligger Bærum på statens minstenorm. Både for klientene og for kommunens økonomi er det viktig å finne frem til og iverksette tiltak som setter brukere i stand til å klare seg uten økonomisk sosialhjelp, klare seg med mindre økonomisk tilskudd og/eller komme raskere ut av avhengighetsforholdet⁵⁸.

Rådmannen vil på denne bakgrunn sette i gang et eget prosjekt som i løpet av 2006 skal fremme forslag til tiltak for å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp. Rådmannen foreslår at følgende resultatmål innarbeides i rådmannens resultatavtale for 2006:

- 0 *Ha iverksatt tiltak som setter flere brukere i stand til å klare seg uten økonomisk sosialhjelp⁵⁹.*

Det er lagt inn økte midler til økonomisk sosialhjelp hvert år i perioden⁶⁰.

Årsrapport 2002

Resultatene fra 2002 forteller at

- *antall stønadsmottakere har økt fra forrige år*
- *målet om at 75 % av nye brukere skal være uavhengig av sosialhjelp innen 6 måneder, er nådd*
- *det samme gjelder målet om at minst 165 langtidsbrukere av sosialhjelp hvert år skal bli selvhjulpne⁶¹.*

⁵⁵ Handlingsprogram 2006 – 2009, Rådmannens grunnlagsdokument, side 1.

⁵⁶ Handlingsprogram 2006 – 2009, Rådmannens grunnlagsdokument, side 34

⁵⁷ Handlingsprogram 2006 – 2009, Rådmannens grunnlagsdokument, side 34

⁵⁸ Handlingsprogram 2006 – 2009, Rådmannens grunnlagsdokument, side 34

⁵⁹ Handlingsprogram 2006 – 2009, Rådmannens grunnlagsdokument, side 34

⁶⁰ Handlingsprogram 2006 – 2009, Rådmannens grunnlagsdokument, side 35

⁶¹ Årsrapport 2003, side 20.

Tjenesten har gjennom året prioritert å følge opp særlig kostnadskrevende stønadsmottakere⁶².

Årsrapport 2003

Målekart med resultater er tatt inn for første gang.

Mottakere av økonomisk sosialhjelp ligger som de siste årene på i overkant av 2000 hovedstønadsmottakere. Gjennomsnittlig stønadslengde har økt litt og er på i overkant av 5 måneder. Som i 2002 økte andelen av stønadsmottakere under 25 år, mens andelen over 25 år avtok. Andelen personer som mottar hjelp i mer enn 6 måneder økte. Derimot var det ca 100 færre som mottok mer enn kr 50 000 i årlig bidrag sammenlignet med 2002.

Gjennomsnittlig utbetaling har falt fra kr 44 255 i 2001 til kr 37 946 i 2003 målt i løpende kroner⁶³.

I alt 79 % av alle nye brukere ble selvhjulpne. Ønsket måloppnåelse var 75 %. 26 % av brukere med behov for langtidshjelp er også blitt selvhjulpne. Ønsket nivå var her 25 %. I alt har 175 personer fått sin trygd disponert av sosialområdekantorene⁶⁴.

I alt 108 tidligere opiatavhengige rusmiddelmissbrukere mottok metadonassistert rehabilitering og behandling. Ved årets utløp sto 26 personer på venteliste⁶⁵.

Arbeidet med et nytt internkontrollsystem etter forskriften om internkontroll i sosial- og helsetjenesten av 1. januar 2003 er godt i gang⁶⁶.

114 (108) tidligere opiatavhengige rusmiddelmissbrukere har deltatt i legemiddelassistert rehabilitering. 19 (26) sto på venteliste ved utgangen av året⁶⁷.

Antall mottakere av økonomisk sosialhjelp har økt svakt til 2041 stønadsmottakere + familiemedlemmer. Gjennomsnittlig stønadslengde økte svakt som i 2003. I alt 80 % (79 %)* av alle nye stønadsmottakere er blitt selvhjulpne, og 27 % (26 %) av brukere med behov for langtidsoppfølging har avsluttet sin sak i løpet av året⁶⁸.

Sosialtjenesten har fullført et forarbeid for å kunne tilpasse seg de forventninger til samarbeid med trygdekantor og a-etat som følge av Ny arbeids- og velferdsforvaltning som er varslet behandlet i Stortinget våren 2005. Sosialområdekantorene vil bli samlokalisert, fortrinnsvis i Sandvika og bli organisert slik at nye samarbeidskrav kan møtes på en effektiv måte⁶⁹.

I rådmannens innledning til årsrapporten står det:

Det har vært press på tjenester for vanskeligstilte, sosialtjenester og barneverntjenester. Økonomisk innsparing på disse områdene har derfor ikke latt seg gjennomføre som planlagt⁷⁰.

---

⁶² Årsrapport 2003, side 20.

⁶³ Årsrapport 2003, side 26.

⁶⁴ Årsrapport 2003, side 26.

⁶⁵ Årsrapport 2003, side 26.

⁶⁶ Årsrapport 2004, side 23.

⁶⁷ Årsrapport 2004, side 25.

⁶⁸ Årsrapport 2004, side 25.

⁶⁹ Årsrapport 2004, side 25.

⁷⁰ Årsrapport 2005, side 3.

Under Sosialtjenester og bolig, viser nøkkeltall for tjenester⁷¹:

	2004	2005
Arbeid og sysselsetting		
Deltakere i kommunale varige, tilrettelagte arbeidsplasser	110	101
Deltakere i statlige varige, tilrettelagte arbeidsplasser med kommunalt tilskudd	90	90
Deltakere i arbeidstrening og midlertidige, tilrettelagte arbeidsplasser, statlige* og kommunale	450	401
Deltakere i andre statlig finansierte arbeidstreningstiltak	--	146
Sosiale tiltak		
Antall sosialhjelpsmottakere (eksl. familiemedlemmer)	2 041	2 054
Andel av nye stønadsmottakere som har blitt selvhjulpne	80 %	80 %
Andel langtidsmottakere av stønad har blitt selvhjulpne i løpet av året	27 %	33 %
Antall brukere som hadde sosialhjelp som hovedinntektskilde	626	789
Rusoppfølging		
Antall personer som følges opp av feltpleien	88	70
Opatavhengige rusmisbrukere som deltok i legemiddelbasert rehabilitering	114	128
Venteliste for opatavhengige rusmisbrukere som ønsker legemiddelbasert rehabilitering	19	10

Innsparingstiltakene er gjennomført med framdrift og resultat som forutsatt i kommunestyrets handlingsprogramvedtak⁷².

I handlingsprogram 2005-2008 ble det vedtatt at sosialkontorene på Bekkestua, Rykkinn og i Sandvika skulle samlokaliseres med felles lokaler i Kommunegården i Sandvika. Samlokaliseringen er gjennomført. Administrativ og merkantil støtte er samlet i en felles enhet.

I forbindelse med forslaget om samlokalisering av sosialkontorene vedtok kommunestyret at «Kommunen må også ta kontakt med trygdeetaten slik at de også blir omfattet av en slik samlokalisering.» Det har vært regelmessig kontakt med trygdeetaten om samlokalisering. Resultatet er at samlokalisering vil bli gjennomført som en del av etablering av NAV-Bærum (Ny Arbeids- og Velferdsforvaltning)⁷³.

Programområde Sosialtjeneste og bolig har et mindreforbruk på 26,5 millioner kroner i 2005, herav er det satt av 19,4 mill til bundne fond. Dette gir et mindreforbruk totalt på 7,0 mill. Mindreforbruket på lønn skyldes forsiktig bruk av overtid og vikarer, samt vakanser hos de fleste tjenestestedene⁷⁴.

⁷¹ Årsrapport 2005, side 26.

⁷² Årsrapport 2005, side 27.

⁷³ Årsrapport 2005, side 27.

⁷⁴ Årsrapport 2005, side 28.

VEDLEGG 2 OVERSIKT OVER TILTAK

Oversikt fra sosialtjenesten

OVERSIKT OVER: AKTIVITETS- OG FRITIDSTILBUD. LAVTERSKELTILBUD. BRUKER OG INTERESSE ORG.

- I. BJØRNEGÅRD PSYKOSOSIALE SENTER** (se også under Helsetjenester)
- *Aktiviteter og arrangement organiseres i samarbeid med brukere
  - *Bibliotek, aviser, blader, spill til disposisjon for brukere
  - *Binna kafé drift av kafeen tilbys som arbeidstrening
  - *Hagedrift drift av hagen tilbys i noen grad som arbeidstrening
- II. ASKELADDEN** Samarbeidsprosjekt mellom Pinsemenigheten og B.K.
(se også: Liste over arbeidsrettede tiltak, pkt III)
- * Drift av brukthandel
- III. AKTIVITETSHUSENE** - er eget tjenestedsted i B.K. og består av tre enheter:
- * Psykiatrisk dagsenter Sandvika
  - * Stabekk Aktivitetshus Stabekk
  - * FAS – senteret Sandvika (fysisk funksjonshemmede og kronisk syke)
  - ” Fellesblekka” www.home.no/fellesblekka
En felles informasjonsavis for brukere og ansatte innen psykiske helse. Den utgis 4 ganger i året.
- IV. VILLA WALLE** - er brukerstyrt hus for de som har hatt eller har tøft psykisk
- V. FRITIDSTILBUD PSYKISK HELSE – Løkkeåsveien 2**
Tilbud om grupper, forskjellige kurs, ferieaktiviteter, fellestreff for brukere og støttekontakter. Det utgis kalender to ganger i året.
- VI. STØTTEKONTAKT** Søkes via Tildelingskontoret
- VII. FRIVILLIGHETSSENTERET** Røde Kors-Huset
- VIII. NaKuHel i Semsveien, Asker** Natur – kultur - helse - senteret for alle
- * Kafé drift
  - * Ulike grupper Foto, kor, litteratur, tur
- IX. LAVTERSKELTILBUD**
- * Hauger gård Tilbud i tilknytting til Natthjemmet, Boligkontoret
  - * Frelsesarmeen varmetue
  - * Bærumsdagsen Samarbeidsprosjekt mellom SR-tjenesten
- X. BRUKER- OG INTERESSE ORGANISASJONER**

OVERSIKT OVER EKSISTERENDE ARBEIDSRETTEDE TILTAK OG VIRKEMIDLER.
AVKLARING AV ARBEIDSEVNE OG STØNADSTYPE

- XI. FOKUS Plasser -** kun for våre klienter via NAV-arbeid (innsøking via Formøte hver 2. torsdag)
- * **Mølla kompetansesenter** - Ekstern praksis
- Intern praksis med samfunnskunnskap
  - * **Podium AS** Jobbsøkerkurs m/praksis

I tillegg kan Fokus klienter bruke alle andre Ordinære tiltak (se pkt II).

XII. ORDINÆRE TILTAK (innsøking via NAV)

- * **Mølla kompetansesenter** AB (Arbeid med bistand)
APS (Arbeidspraksis i skjermet virksomhet)
- DI-gruppen** AB, APS
VON kurs
Fase 3 i bedriften
- Avdelinger i DI- gruppen:** Hovedkontor på Rud, Kløverbakken barnehage,
Billingstad bedriftsservice, NaKuHel (Asker)
- * **Løxa Utvikling AS** AB, APS
VTA (Varig tilrettelagt arbeid)
- * **Andre arbeidsmarkedsbedrifter** Oslo (for eksempel Rehabil AS), Asker
- * **Reaktorskolen AS** Jobbklubb (4 uker jobbsøking)
- * **Syslab Oslo** Jobbklubb m/nettverksbygging
- * **Andre AMO kurs** Datakort
Førekort klasse C
Truckfører og andre kurs
- * **Individuell AMO** Tilskudd til individuelle kurs el.l.
- * **NAV Intro** Jobbsøkerkurs med praksisplass
Språktest, annet
- * **Privat næringsliv og offentlige etater** Arbeidspraksis i ordinær virksomhet
- * **Privat næringsliv og offentlige etater** Lønnstilskudd i ordinær virksomhet

XIII. KOMMUNALE TILTAK (innsøking direkte til tiltakene fra Sosialtjenesten)

- * **Voksenopplæring** NYK: Norsk med yrkesmessig kvalifisering. Se også oversikt over Voksenopplæring
- * **Arbeidssentrene** VTA (Varig tilrettelagt arbeid)
- * **Askeladden** Prekvalifisering (se pkt V. Kommunale prosjekter)
- * **Bærumsdagen** Lavterskel arbeidstilbud (se pkt V. Kommunale prosjekter)

XIV. SPESIALISERTE TJENESTER (ift utredning, korttidsintervensjon)

- * **ARK** (del av NAV) Arbeidsrådgivning, testing av arbeidsevne. Henvising via Formøte.
- * **Arbeidsrådgivningskontor**
- * **PPtjeneste** (kommunal) Vurdering av behov for tilrettelagt opplæring

* Privatpraktiserende psykolog en del av et prosjekt innen Sosialtjenesten ("Styrking av tiltakskjeden...") Korttidsbehandling, henvisning fra oss. (se pkt V. Kommunale prosjekter).

XV. KOMMUNALE PROSJEKTER

* Ny-sjanse "Heltidskvalifisering for innvandrere". Prosjektmidler fra

.....

* Lille NAV- Ungdomspr. Samarbeidsprosjekt mellom Mottaksenheten, Sosialtjenesten og NAV-arbeid rettet mot arbeidsledig ungdom mellom 18-25. Prosjektmidler fra Rådmannen

* Styrking av tiltakskjeden ved koordinert, tverrfaglig og individuelt tilpasset tilbud-kunnskapsbasert utviklingsarbeid i Bærum Sosialtjenesten.

Prosjekt er en del av nasjonalsatsing: Høyskole- og Universitetssosialkontor (HUSK). Prosjektmidler fra Rådmannen og etter hvert fra SH Direktoratet.

Hovedsamarbeidspartner: Høyskole i Oslo.

* Askeladden Samarbeidsprosjekt mellom Sosialtj. og Pinsemenigheten rettet mot personer som utprøves ift arbeidsevne før de skal henvises til kvalifiseringstiltak via NAV-arbeid. Kan brukes også aktivitetstiltak. Prosjektmidler fra .....

* Bærumsdagen Lavterskel arbeidstilbud for rusavhengig (andre?). Samarbeidsprosjekt mellom SRTjenesten og..... Prosjektmidler fra.....?

XVI. TREKLØVER GRUPPER - drøfting av felles saker mellom NAV og Sosialtjenesten

* Attføringssaker Møter: hver tirsdag kl.11. Line Zakariassen og Benedicte Røsæg fra Sosialtjenesten

* Uføresaker Møter: ca 1 g i mnd. Torill Naug fra Sosialtjenesten

* NAV – ungdom Møter: ca 1 g i mnd. Elisa Rasmussen fra Sosialtjenesten (Ungdom m/sammensatte behov - ikke arbeidssøkere)

* Langtidssykmeldte Møter: ca 1 g i mnd. Karin Sjølinder fra Sosialtjenesten

OVERSIKT OVER HELSERELATERTE TJENESTER OG TILBUD

XVII. FASTLEGEORDNING - privatpraktiserende leger med trygderefusjon og kommunal tilskudd. (De får betalt fra NAV-trygd for tverrfaglige møter).

* Samtykke - fullmakt på Acos

* Skifte fastlege

XVIII. KOMMUNEOVERLEGE –

Har sine representanter (sosialmedisinere) i hvert område.

* Geirr Setekleiv Bekkestua område, Østerås legesenter

* ..... Rykkinn

* Kenneth Sagedal Sandvika,

XIX. SPESIALISTHELSETJENESTEN (Asker og Bærum helseforetak) www.sabhf.no

* Allmennpsykiatrisk poliklinikk i Sandvika

* Allmennpsykiatrisk poliklinikk i Asker - spesiell kompetanse på psykiatrisk behandling av flyktninger og asylsøkere

* Psykiatrisk Rehabiliteringspoliklinikk - tilbud til pasienter med alvorlige psykiske lidelser

* Sosialmedisinsk klinikk

Sosialmedisinsk poliklinikk

Åsterud behandlingsinstitusjon

* Psykiatrisk ungdomsteam (PUT)

* Prosjektteam for ungdom

* Psykiatrisk akutteam

* Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP)

* Blakstad Sykehus

* Bærum sykehus

* Legevakten i Asker og Bærum (på Bærum sykehus)

* Andre tilbud og behandling innen Helseforetaket

XX. PRIVATPRAKTISERENDE LEGER OG PSYKOLOGER

* Psykiaterer og psykologer med trygderefusjon se lista fra Psyk. Poliklinikk.

* Psykolog Wenche Ilmork se vårt ”psykologprosjekt”

* Andre spesialister med og uten trygderefusjon se Gule sider

OVERSIKT OVER VOKSENOPPLÆRING OG ANNET TILBUD INNEN UTDANNING

XXI. VOKSENOPPLÆRINGSSENTERET Kommunalt tjenestested. Gir opplæring og spesialundervisning. Innsøking direkte eller via PPTjeneste ift spesialundervisning. <http://intranett/category.php/category/Voksenopl%EBringssenteret/?categoryID=189>

- * Norsk undervisning
  - Formiddagskurs
  - Ettermiddagskurs
  - språktest??

* Grunnskole opplæring

* Tilbud til flyktninger

* Norsk med yrkesmessig kvalifisering (NYK) omtalt også under oversikt over arbeidsrettede tiltak pkt III Kommunale tiltak

* Tilbud ift lese- og skrivevansker

* Logoped tilbud

XXII. PEDAGOGISK PSYKOLOGISK TJENESTEN – en del av det kommunale hjelpeapparatet. PPT er sakkyndig i spørsmål om spesialpedagogisk hjelp.

XXIII. SERVICESENTER FOR VOKSENOPPLÆRING i Asker og Bærum

www.akershus-f.kommune.no/voksen

XXIV. OPPFØLGINGSTJENESTEN

XXV. STABEKK VIDEREGÅENDE SKOLE

XXVI. HOLMEN VIDEREGÅENDE SKOLE

ANNEN UTDANNING

VEDLEGG 3: RELEVANTE LOVBESTEMMELSER

Sosialtjenesteloven:

§ 1-1. Lovens formål.

Formålet med denne loven er

- a) å fremme økonomisk og sosial trygghet, å bedre levevilkårene for vanskeligstilte, å bidra til økt likeverd og likestilling og forebygge sosiale problemer,
- b) bidra til at den enkelte får mulighet til å leve og bo selvstendig og til å ha en aktiv og meningsfylt tilværelse i fellesskap med andre.

§ 2-1. Kommunens ansvar for sosialtjenesten.

Kommunen er ansvarlig for å utføre de oppgaver etter loven som ikke er lagt til et statlig organ.

Kommunen skal føre internkontroll for å sikre at virksomhet og tjenester etter kapitlene 4, 4A, 6 og 7 er i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov eller forskrift.

Kommunen må kunne gjøre rede for hvordan den oppfyller denne plikten.

Kongen kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om pliktens innhold.

Kommunens myndighet etter denne lov kan etter reglene i kommuneloven delegeres til et interkommunalt organ eller annen kommune.

§ 3-1. Generell forebyggende virksomhet.

Sosialtjenesten skal gjøre seg kjent med levekårene i kommunen, vie spesiell oppmerksomhet til trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale problemer, og søke å finne tiltak som kan forebygge slike problemer.

Sosialtjenesten skal søke å legge forholdene til rette for å utvikle og styrke sosialt fellesskap og solidaritet i nærmiljøet.

Gjennom informasjon og oppsøkende virksomhet skal sosialtjenesten arbeide for å forebygge og motvirke misbruk av alkohol og andre rusmidler, og spre kunnskap om skadevirkninger ved slik bruk.

Sosialtjenesten skal arbeide for at det blir satt i verk velferds- og aktivitetstiltak for barn, eldre og funksjonshemmede og andre som har behov for det.

§ 3-2. Samarbeid med andre deler av forvaltningen.

Sosialtjenesten skal medvirke til at sosiale hensyn blir ivaretatt av andre offentlige organer som har betydning for sosialtjenestens arbeid. Sosialtjenesten skal samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse de oppgaver som den er pålagt etter denne loven. Som ledd i disse oppgavene skal sosialtjenesten gi uttalelser og råd og delta i den kommunale og fylkeskommunale planleggingsvirksomhet og i de samarbeidsorganer som blir opprettet.

Blir det påvist mangler ved de tjenester som andre deler av forvaltningen skal yte til personer med et særlig hjelpebehov, skal sosialtjenesten om nødvendig ta opp saken med rette vedkommende. Er det uklarhet eller uenighet om hvor ansvaret ligger, skal sosialtjenesten søke å klargjøre forholdet.

§ 4-1. Opplysning, råd og veiledning.

Sosialtjenesten skal gi opplysning, råd og veiledning som kan bidra til å løse eller forebygge sosiale problemer. Kan sosialtjenesten ikke selv gi slik hjelp, skal den så vidt mulig sørge for at andre gjør det.

§ 4-3a. Rett til individuell plan

Den som har behov for langvarige og koordinerte tjenester, har rett til å få utarbeidet individuell plan. Planen skal utformes i samarbeid med brukeren, jf. § 8-4.

Sosialtjenesten i kommunen skal samarbeide med andre tjenesteytere om planen for å bidra til et helhetlig tilbud for den det gjelder.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvem rettigheten gjelder for, og om planens innhold.

§ 5-1. Stønad til livsopphold.

De som ikke kan sørge for sitt livsopphold gjennom arbeid eller ved å gjøre gjeldende økonomiske rettigheter, har krav på økonomisk stønad.

Stønadens bør ta sikte på å gjøre vedkommende selvhjulpen.

Departementet kan gi veiledende retningslinjer om stønadsnivået.

§ 5-2. Stønad i særlige tilfeller.

Sosialtjenesten kan i særlige tilfeller, selv om vilkårene i § 5-1 ikke er til stede, yte økonomisk hjelp til personer som trenger det for å kunne overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon.

§ 5-3. Bruk av vilkår.

Det kan settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad, se også § 5-4 tredje ledd og § 5-8. Vilråene må ha nær sammenheng med vedtaket, og ikke urimelig begrense stønadsmottakerens handle- eller valgfrihet. Vilråene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i denne loven eller i andre lover.

Det kan stilles vilkår om at mottakeren skal utføre passende arbeidsoppgaver i bostedskommunen så lenge stønaden oppebæres

§ 8-1. Anvendelse av forvaltningsloven.

Forvaltningsloven gjelder med de særregler som er fastsatt i loven her.

Avgjørelser om tildeling av sosiale tjenester skal regnes som enkeltvedtak. Er det flere som samtidig søker en tjeneste det er knapphet på, regnes de likevel ikke som parter i samme sak. Og en søker som mener seg forbigått, kan ikke klage over at en annen har fått ytelsen.

Kongen kan gi forskrifter om at forvaltningsloven skal gjelde for avgjørelser som blir tatt mens klienter oppholder seg i institusjon og bolig med heldøgns omsorgstjenester.

Forvaltningsloven:

§ 17. (forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt).

Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Det skal påse at mindreårige parter har fått mulighet til å gi uttrykk for sitt syn, i den grad de

er i stand til å danne seg egne synspunkter på det saken gjelder. De mindreåriges syn skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet.

Dersom det under saksforberedelsen mottar opplysninger om en part eller den virksomhet han driver eller planlegger, og parten etter § 18 jfr. § 19 har rett til å gjøre seg kjent med disse opplysninger, skal de forelegges ham til uttalelse. Dette gjelder likevel ikke når

- a) opplysningene bekreftes av framstilling som parten selv har gitt eller kontrollert i anledning av saken eller parten ikke har kjent oppholdssted,
- b) rask avgjørelse i saken er påkrevd av hensyn til andre parter eller offentlige interesser,
- c) opplysningene ikke har avgjørende betydning for vedtaket eller underretning av andre grunner er unødvendig eller uhensiktsmessig ut fra hensynet til parten selv, for eksempel fordi han vil bli gjort kjent med opplysningene ved melding om vedtaket.

Partene bør også for øvrig gjøres kjent med opplysninger av vesentlig betydning som det må forutsettes at de har grunnlag og interesse for å uttale seg om, og som parten etter § 18 jfr. § 19 har rett til å gjøre seg kjent med. Ved avveiningen skal legges vekt på om rask avgjørelse er ønskelig og om hensynet til parten er tilstrekkelig varetatt på annen måte, for eksempel ved at han er gjort kjent med retten etter § 18 jfr. § 19 til å se sakens dokumenter.

Dersom en mindreårig over 15 år er part i saken og blir representert av verge, skal opplysninger som nevnt i annet og tredje ledd også forelegges den mindreårige selv, hvis ikke den mindreårige har erklært at det ikke er nødvendig.